

บันทึกท้ายพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑

ความเป็นมา

ร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. มีหลักการ คือ ให้มีกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ เสนอโดย คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ ต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๒๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาตามบทเฉพาะกาล มาตรา ๒๖๗ (๕) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ที่บัญญัติให้ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ทั้งนี้ ได้กำหนดให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติต้องพิจารณา ให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ และประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕๙/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐

สภานิติบัญญัติแห่งชาติ มีมติรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ในวาระที่หนึ่ง ครั้งที่ ๕๙/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๐ และตั้งคณะกรรมการวิสามัญขึ้นคณะหนึ่งจำนวน ๒๒ คน เพื่อพิจารณารายละเอียด โดยกำหนดแปรญัตติภายใน ๗ วัน และกำหนดเวลาปฏิบัติงาน ๕๐ วัน โดยเมื่อครบกำหนด ๕๐ วัน วันที่ ๑๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ (สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับร่าง ครบกำหนด ๖๐ วัน วันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐) ต่อมาคณะกรรมการวิสามัญได้มีหนังสือขอขยายเวลาการพิจารณา (ครั้งที่ ๑) ออกไปอีก ๘ วัน เมื่อคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาเสร็จแล้ว ได้เสนอรายงานต่อประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เมื่อวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ และประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติได้บรรจุระเบียบวาระการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๖/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐

จากนั้น ในคราวประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๖๖/๒๕๖๐ วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ที่ประชุมได้พิจารณารายละเอียดในวาระที่สอง และในวาระที่สามมีมติเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าว โดยเห็นสมควรประกาศใช้เป็นกฎหมาย และดำเนินการส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปยังคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญ เพื่อพิจารณาตามมาตรา ๒๖๗ โดยได้รับเมื่อวันที่ ๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ (ครบ ๑๐ วัน วันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐) โดยเมื่อครบกำหนด ๑๐ วัน ในวันที่ ๑๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญและศาลรัฐธรรมนูญมิได้มีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไม่ตรงตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ จึงได้ดำเนินการส่งร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวไปยังนายกรัฐมนตรี เพื่อนำขึ้นทูลเกล้าฯ วันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐ สาระสำคัญมีดังนี้

ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๕ ตอนที่ ๑๒ ก วันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๖๑ หน้า ๑

วันเริ่มใช้บังคับ ตั้งแต่วันที่ ๓ มีนาคม ๒๕๖๑ เป็นต้นไป

ผู้รักษาการ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

เหตุผลในการประกาศใช้

เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญฉบับนี้ คือ โดยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้การสรรหา และการวินิจฉัยการพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ การพิจารณาวินิจฉัยเรื่องตามหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญ และการดำเนินงานของศาลรัฐธรรมนูญ เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

สรุปสาระสำคัญของพระราชบัญญัติ

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มีบทบัญญัติทั้งสิ้น ๘๓ มาตรา สาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

๑. บทนิยามศัพท์ (มาตรา ๔) ในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้

“ศาล” หมายความว่า ศาลรัฐธรรมนูญ หรือคณะตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“ตุลาการ” หมายความว่า ประธานศาลรัฐธรรมนูญ หรือตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ แล้วแต่กรณี

“คดี” หมายความว่า กระบวนพิจารณานับตั้งแต่ที่ยื่นคำร้องหรือหนังสือต่อศาลเพื่อขอให้พิจารณาวินิจฉัย

“คำร้อง” หมายความว่า คำร้องที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“คู่กรณี” หมายความว่า ผู้ร้องหรือผู้ถูกร้อง และให้รวมถึงผู้มีสิทธิกระทำการแทนด้วย

“ผู้ร้อง” หมายความว่า ผู้มีสิทธิเสนอคดีต่อศาลเพื่อพิจารณาวินิจฉัยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นไม่ว่าจะเสนอโดยคำร้องหรือโดยหนังสือ

“ผู้ถูกร้อง” หมายความว่า ผู้ถูกกล่าวหาตามคำร้องหรือผู้ซึ่งต้องปฏิบัติตามหนังสือที่ยื่นต่อศาลเพื่อขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

“ผู้เกี่ยวข้อง” หมายความว่า หน่วยงาน คณะบุคคล หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับคดี

“กระบวนพิจารณา” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกี่ยวกับคดีซึ่งกระทำโดยคู่กรณี หรือโดยศาล หรือ ตามคำสั่งศาล ไม่ว่าจะเป็นการนั้นจะเป็นโดยคู่กรณีฝ่ายหนึ่งกระทำต่อศาล หรือต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือศาลกระทำต่อคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่าย รวมถึงการส่งคำร้องและเอกสารอื่น ๆ การพิจารณาคดี และการลงมติ ตลอดจนการปฏิบัติตามหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ และกฎหมายอื่น

“การพิจารณาคดี” หมายความว่า การดำเนินกระบวนพิจารณาใด ๆ รวมถึง การไต่สวน การประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย หรือการนั่งพิจารณา

“การนั่งพิจารณา” หมายความว่า การที่ศาลออกนั่งเกี่ยวกับการพิจารณาคดี โดยคู่กรณีมีสิทธิมาอยู่ต่อหน้าศาล

๒. หมวด ๑ ศาล (มาตรา ๗) โดยกำหนดเขตอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญในการพิจารณาวินิจฉัยคดีดังต่อไปนี้

๒.๑ คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมายหรือร่างกฎหมาย

๒.๒ คดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์การอิสระ

๒.๓ คดีเกี่ยวกับการร้องขอให้เลิกการกระทำลบล้างการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

๒.๔ คดีที่ประชาชนหรือชุมชนฟ้องหน่วยงานของรัฐเพื่อให้ได้รับประโยชน์ตามกฎหมาย หมวด ๕ หน้าที่ของรัฐ

๒.๕ คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

๒.๖ คดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

๒.๗ คดีเกี่ยวกับการเสนอ การแปรญัตติ หรือกระทำด้วยประการใดที่มีผลให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา หรือกรรมการมีสิทธิในการใช้งบประมาณรายจ่าย

๒.๘ คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

๒.๙ คดีเกี่ยวกับการสิ้นสุดลงของความเป็นรัฐมนตรี

๒.๑๐ คดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

๒.๑๑ คดีที่ผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ร้องขอว่าการกระทำนั้นขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ

๒.๑๒ คดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

๒.๑๓ คดีอื่นที่รัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้อยู่ในเขตอำนาจของศาล

๓. หมวด ๒ องค์ประกอบของศาล

๓.๑ กำหนดองค์ประกอบของศาลรัฐธรรมนูญ ประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญจำนวน ๙ คน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากบุคคลประเภทต่าง ๆ ซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนด (มาตรา ๘ - มาตรา ๑๐) โดยให้มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๗ ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว (มาตรา ๑๗) ในการปฏิบัติหน้าที่และการใช้อำนาจของศาลรัฐธรรมนูญต้องเป็นไปโดยรวดเร็ว เป็นธรรม ปราศจากอคติทั้งปวง มีความกล้าหาญ และปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามมาตรฐานทางจริยธรรม และต้องปฏิบัติหน้าที่เต็มเวลา (มาตรา ๒๓)

๓.๒ กำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการสรรหา (มาตรา ๑๑)

๓.๓ กำหนดหลักเกณฑ์ในการสรรหาของคณะกรรมการสรรหา และการคัดเลือก ผู้สมควรได้รับแต่งตั้งเป็นตุลาการศาลรัฐธรรมนูญของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาและที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุด ให้พิจารณาคัดสรรให้ได้บุคคลซึ่งมีความรับผิดชอบสูง มีความกล้าหาญในการปฏิบัติหน้าที่ และมีพฤติกรรมทางจริยธรรมเป็นตัวอย่างที่ดีของสังคม รวมตลอดทั้งมีทัศนคติที่เหมาะสม ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดผลสำเร็จ

เมื่อคณะกรรมการสรรหา ที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกา และที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดสรรหาหรือคัดเลือกได้บุคคลใดแล้ว ให้เสนอชื่อไปยังวุฒิสภาเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบ โดยต้องได้รับความเห็นชอบด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา ในกรณีที่วุฒิสภาไม่ให้ความเห็นชอบผู้ได้รับการสรรหาหรือคัดเลือกรายใด ให้ดำเนินการสรรหาหรือคัดเลือกบุคคลใหม่แทนผู้นั้น แล้วเสนอต่อวุฒิสภาเพื่อให้ความเห็นชอบต่อไป โดยผู้ซึ่งไม่ได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภาในครั้งนี้จะเข้ารับการสรรหาหรือคัดเลือกในครั้งใหม่ไม่ได้ ในการนี้ ให้ประธานวุฒิสภานำความกราบบังคมทูลเพื่อทรงแต่งตั้งประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ (มาตรา ๑๒) ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับคุณสมบัติหรือลักษณะต้องห้ามของผู้สมัคร ผู้ได้รับคัดเลือกหรือได้รับการสรรหาเป็นตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญ ให้คณะกรรมการสรรหามีหน้าที่และอำนาจวินิจฉัย คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด (มาตรา ๑๔)

๓.๔ กำหนดเหตุแห่งการพ้นจากตำแหน่งของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ และกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการสรรหาเป็นผู้วินิจฉัยในกรณีที่มีปัญหาว่าตุลาการ ศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดพ้นจากตำแหน่งเนื่องจากขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้าม หรือลาออก หรือไม่ คำวินิจฉัยของคณะกรรมการสรรหา

ให้เป็นที่สุด (มาตรา ๑๘) ในกรณีที่ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญพ้นจากตำแหน่ง และยังไม่มีการแต่งตั้งบุคคลแทนตำแหน่งที่ว่าง ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเท่าที่เหลืออยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ แต่ถ้ามีตุลาการศาลรัฐธรรมนูญเหลืออยู่ไม่ถึง ๗ คน จะนั่งพิจารณาหรือทำคำวินิจฉัยไม่ได้ (มาตรา ๒๐)

๔. หมวด ๓ การพิจารณา

๔.๑ ส่วนที่ ๑ บททั่วไป

๑) กำหนดเกี่ยวกับการพิจารณาคดีให้ใช้ระบบไต่สวน โดยให้ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจค้นหาความจริง และรับฟังพยานหลักฐานได้ทุกประเภท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติห้ามรับฟังไว้โดยเฉพาะ ไม่ว่าการไต่สวนพยานหลักฐานนั้นจะมีข้อผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปจากขั้นตอน วิธีการ หรือกรอบเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ถ้าศาลได้ให้โอกาสแก่คู่กรณีฝ่ายอื่นในการนำสืบพยานหลักฐานหักล้างแล้ว ก็ให้ศาลรับฟังได้ ทั้งนี้ เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องตรงตามความจริงที่เกิดขึ้นในคดีนั้น (มาตรา ๒๗)

๒) กำหนดเหตุแห่งการคัดค้านตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ เช่น เคยเป็น ผู้พิพากษาหรือตุลาการในศาลอื่นหรือเคยเป็นอนุญาโตตุลาการ ซึ่งเคยพิจารณาวินิจฉัยในคดีหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคดีที่ขอให้วินิจฉัยนั้นมาก่อน หรือเป็นหรือเคยเป็นสามีหรือภริยา หรือญาติของคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง เป็นต้น หรือมีเหตุอื่นอันมีสภาพร้ายแรงซึ่งอาจทำให้การพิจารณาหรือวินิจฉัยเสียความยุติธรรมไป ทั้งนี้ ห้ามมิให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญขอลอนตัวจากการพิจารณาคดีหรือการทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่งคดี เว้นแต่มีเหตุที่อาจถูกคัดค้านตามที่กำหนด และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญอนุญาตแล้ว ให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งขอลอนตัวงดการปฏิบัติหน้าที่ในคดีนั้น (มาตรา ๓๒ – มาตรา ๓๔)

๓) เมื่อมีการขอลอนตัวหรือมีการยื่นคำร้องคัดค้าน ให้ศาลรัฐธรรมนูญประชุมปรึกษาหารือเพื่อพิจารณาเหตุนั้น โดยให้ถือตามคะแนนเสียงข้างมาก และให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับ และกำหนดให้การพิจารณาที่ได้ดำเนินไปก่อนที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดย่อมสมบูรณ์ไม่เสียไปเพราะเหตุที่ศาลมีคำสั่งชี้ขาดให้ถอนตัวหรืออนุญาตตามคำคัดค้าน เว้นแต่ศาลจะได้กำหนดไว้ในคำสั่งเป็นอย่างอื่น (มาตรา ๓๗)

๔) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจมีคำสั่งให้บุคคลใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการ เพื่อให้การพิจารณาคดีดำเนินไปโดยสงบเรียบร้อย และรวดเร็ว รวมทั้งวางระเบียบเพิ่มเติมได้ แต่การวินิจฉัยคำวินิจฉัยคดีที่กระทำโดยสุจริตและมีได้ใช้ถ้อยคำหรือมีความหมายหยาบคาย เสียดสี หรืออาฆาตมาดร้าย ไม่มีความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล (มาตรา ๓๘)

๕) ผู้ที่ฝ่าฝืนคำสั่งศาลหรือระเบียบดังกล่าว ให้ถือเป็นการละเมิดอำนาจศาล และศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจตักเตือน ไล่ออก หรือลงโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๕๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (มาตรา ๓๙)

๔.๒ ส่วนที่ ๒ การยื่นคำร้องและการยื่นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย

๑) กำหนดให้ผู้ที่จะขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ จะต้องเป็นบุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ หรือกฎหมายอื่น โดยให้กระทำเป็นคำร้องตามแบบที่กำหนด เว้นแต่ในกรณีดังต่อไปนี้ ให้จัดทำเป็นหนังสือขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัย (มาตรา ๔๑)

(๑) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ หรือนายกรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างกฎหมาย

(๒) ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง หรือศาลทหาร ขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของกฎหมาย

(๓) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของพระราชกำหนด

(๔) สภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจ

(๕) ประธานสภาผู้แทนราษฎรหรือประธานวุฒิสภาขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับการเสนอร่างพระราชบัญญัติที่มีหลักการอย่างเดียวกันหรือคล้ายกันกับหลักการของร่างพระราชบัญญัติที่ต้องยับยั้งไว้

(๖) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างข้อบังคับการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ร่างข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา และร่างข้อบังคับการประชุมรัฐสภา

(๗) คณะรัฐมนตรีขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหนังสือสัญญาที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา

(๘) ประธานรัฐสภา ประธานสภาผู้แทนราษฎร หรือประธานวุฒิสภา ส่งความเห็นของสมาชิกแห่งสภานั้น ๆ ขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยความชอบด้วยรัฐธรรมนูญของร่างรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติม

(๙) การขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยตามมาตรา ๗ (๑๓) ที่ข้อกำหนดของประธานศาลรัฐธรรมนูญกำหนดให้ทำเป็นหนังสือ

๒) กำหนดให้ “คำร้อง” ต้องทำเป็นหนังสือใช้ถ้อยคำสุภาพ มีรายการครบถ้วนตามแบบที่กำหนด กรณีคำร้องใดมีรายการไม่ครบถ้วน หรือไม่ชัดเจน หรือไม่อาจเข้าใจได้ ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาลให้คำแนะนำแก่ผู้ร้องเพื่อดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมคำร้องนั้นให้ถูกต้อง (มาตรา ๔๒)

๓) กำหนดรายละเอียดที่ต้องระบุใน “หนังสือ” ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๔๑ วรรคสอง โดยให้ทำเป็นหนังสือราชการ อย่างน้อยต้องระบุรายละเอียดแห่งข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้อง ความประสงค์ที่จะให้ศาลดำเนินการ และมาตราของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (มาตรา ๔๓)

๔) กำหนดหลักเกณฑ์การยื่นขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยคดีเกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจของสภาผู้แทนราษฎร วุฒิสภา รัฐสภา คณะรัฐมนตรี หรือองค์กรอิสระ ตามมาตรา ๗ (๒) ต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้ว และปัญหานั้นเกิดขึ้นกับหน่วยงานใดให้หน่วยงานนั้นเป็นผู้มีสิทธิยื่นหนังสือ (มาตรา ๔๔)

๕) กำหนดให้บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพโดยตรงและได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายโดยมีอาจหลีกเลี่ยงได้นั้นเนื่องจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้น ย่อมมีสิทธิยื่นคำร้องขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยคดีตามมาตรา ๗ (๑๑) ได้ โดยจะต้องยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดินเสียก่อน ภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่อยู่หรือควรรู้ถึงการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพดังกล่าว เว้นแต่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ก็ให้ยื่นคำร้องได้ตราบที่การละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพนั้นยังคงมีอยู่ และให้นำความในมาตรา ๔๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง มาใช้บังคับด้วยโดยอนุโลม โดยต้องยื่นคำร้องต่อศาลภายใน ๙๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับความเห็นของผู้ตรวจการแผ่นดิน หรือวันที่พ้นกำหนดเวลาที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องต่อศาล ตามมาตรา ๔๘ วรรคสอง

ในกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าคำร้องไม่เป็นสาระอันควรได้รับการวินิจฉัย ศาลจะไม่รับคำร้องดังกล่าวไว้พิจารณาก็ได้ และถ้าศาลเห็นว่าเป็นกรณีต้องห้ามตามมาตรา ๔๗ ให้ศาลสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณา เช่น รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญได้กำหนดกระบวนการร้องหรือผู้มีสิทธิขอให้ศาลพิจารณาวินิจฉัยไว้เป็นการเฉพาะแล้ว เป็นต้น (มาตรา ๔๖ – มาตรา ๔๗)

ถ้าผู้ถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้เห็นว่าการละเมิดนั้นเป็นผลจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ ให้ยื่นคำร้องต่อผู้ตรวจการแผ่นดิน และให้ผู้ตรวจการแผ่นดินพิจารณายื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญพร้อมด้วยความเห็นภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำร้อง ในกรณี

ที่ผู้ตรวจการแผ่นดินไม่ยื่นคำร้องหรือไม่ยื่นคำร้องภายในกำหนดเวลา ผู้ถูกละเมิดมีสิทธิยื่นคำร้องโดยตรงต่อศาลรัฐธรรมนูญได้ (มาตรา ๔๘)

๖) กำหนดให้ในการพิจารณาว่าจะรับ “คำร้อง” ไว้พิจารณาหรือไม่ ศาลรัฐธรรมนูญจะแต่งตั้งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า ๓ คนเป็นผู้พิจารณาก็ได้ ให้คณะตุลาการดังกล่าวมีอำนาจตรวจและมีคำสั่งรับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยภายใน ๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับเรื่องจากหน่วยงานที่รับผิดชอบงานธุรการของศาล คำสั่งดังกล่าวให้ถือว่าเป็นคำสั่งของศาลรัฐธรรมนูญ

ในกรณีที่คณะตุลาการมีความเห็นควรสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย ให้เสนอศาลรัฐธรรมนูญพิจารณา หากศาลเห็นพ้องด้วยกับความเห็นนั้น ให้จัดทำเป็นคำสั่งของศาล (กล่าว คือ คำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัย) หากศาลไม่เห็นพ้องด้วย ให้ดำเนินการตามความเห็นของศาล (กล่าว คือ รับคำร้องไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป) (มาตรา ๔๙)

สำหรับกรณีที่มีผู้ยื่น “หนังสือ” ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย หากศาลรัฐธรรมนูญเห็นว่าเป็นกรณีต้องด้วยมาตรา ๔๑ วรรคสอง ให้รับไว้พิจารณาและดำเนินการต่อไป (มาตรา ๕๐)

๗) กำหนดให้คำร้องที่ได้ยื่นต่อศาลไว้แล้ว ก่อนศาลจะมีคำวินิจฉัย หรือมีคำสั่ง ถ้าผู้ร้องตาย หรือมีการขอถอนคำร้อง หรือไม่มีเหตุที่จะต้องวินิจฉัยคดีนั้น ศาลจะพิจารณาสั่งจำหน่ายคดีนั้นก็ได้ เว้นแต่การพิจารณาคดีต่อไปจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ (มาตรา ๕๑)

๔.๓ ส่วนที่ ๓ องค์คณะและการพิจารณาคดี

๑) กำหนดองค์คณะของศาลในการนั่งพิจารณาและในการทำคำวินิจฉัย ต้องประกอบด้วยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญไม่น้อยกว่า ๗ คน และผู้ซึ่งมิได้ร่วมในการพิจารณา ในประเด็นสำคัญแห่งคดีใด ย่อมไม่มีอำนาจในการทำคำวินิจฉัยคดีนั้น เว้นแต่การไม่ร่วมทำคำวินิจฉัย จะทำให้มีองค์คณะเหลือไม่ถึง ๗ คน (มาตรา ๕๒)

๒) กำหนดเกี่ยวกับการส่งสำเนาคำร้องแก่ผู้ถูกร้อง และให้ผู้ถูกร้องยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายใน ๑๕ วันนับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำร้อง หรือภายในระยะเวลาที่ศาลกำหนด กรณีผู้ถูกร้องไม่ยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาภายในระยะเวลาหรือไม่รับสำเนาคำร้องภายในกำหนด ถือว่าไม่ตั้งใจ ที่จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา และให้ศาลรัฐธรรมนูญดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป (มาตรา ๕๔)

๓) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญกำหนดประเด็นและลำดับประเด็นที่จะพิจารณาวินิจฉัย โดยตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน เว้นแต่ผู้ที่ได้รับอนุญาตให้ถอนตัวหรือต้องถอนตัวเพราะถูกคัดค้าน ต้องทำความเห็นส่วนตัวตามประเด็นและตามลำดับแห่งประเด็นนั้น และเมื่อศาลรัฐธรรมนูญรับเรื่องใดไว้พิจารณาแล้ว ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญผู้ใดจะปฏิเสธไม่วินิจฉัยโดยอ้างว่าเรื่องนั้นไม่อยู่ในอำนาจของศาลมิได้ (มาตรา ๕๗)

๔) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจประชุมปรึกษาเพื่อพิจารณาและวินิจฉัย โดยไม่ทำการไต่สวนหรือยุติการไต่สวน หรืออาจสั่งงดการสืบหรือไม่รับฟังพยานหลักฐานใดก็ได้ (มาตรา ๕๘)

๕) กำหนดให้การนั่งพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญให้กระทำโดยเปิดเผย เว้นแต่เมื่อศาลเห็นเป็นการสมควรเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณที่ทำการศาล หรือเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ ศาลมีอำนาจกำหนดบุคคลที่จะอยู่ในห้องพิจารณาได้ (มาตรา ๕๙)

๖) กำหนดให้คู่กรณีที่ประสงค์จะอ้างพยานหลักฐานให้ยื่นบัญชีระบุพยานหลักฐาน และวิธีการที่จะได้มาซึ่งพยานหลักฐานดังกล่าว (มาตรา ๖๐)

๗) กำหนดเกี่ยวกับวิธีการไต่สวนพยานบุคคล ให้ศาลรัฐธรรมนูญสอบถามพยานบุคคลเอง แต่ศาลอาจอนุญาตให้คู่กรณีซักถามพยานเพิ่มเติมตามประเด็นและข้อเท็จจริง ที่ศาลกำหนดไว้ก็ได้ นอกจากนี้ ศาลอาจอนุญาตให้มีการไต่สวนพยานที่อยู่นอกที่ทำการศาลโดยใช้ระบบการประชุมทางจอภาพได้ โดยให้ถือว่าเป็นการกระทำในห้องพิจารณาของศาล (มาตรา ๖๒ – มาตรา ๖๓)

๘) กำหนดให้ศาลรัฐธรรมนูญอาจกำหนดให้พยานบุคคลหรือพยานผู้เชี่ยวชาญ เสนอบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าต่อศาลและสำเนาแก่คู่กรณี ฝ่ายอื่นทราบ สำหรับคู่กรณีที่ติดใจคัดค้านข้อเท็จจริงในประเด็นใด ให้ทำคำคัดค้านเป็นหนังสือยื่นต่อศาล ก่อนวันนัดไต่สวนพยานนั้นไม่น้อยกว่า ๗ วัน มิฉะนั้นให้ถือว่าไม่ติดใจคัดค้าน

พยานที่ยื่นบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้า ต่อศาลแล้วจะขอถอนมิได้ และเมื่อพยานรับรองบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้าแล้ว ให้ถือว่าบันทึกถ้อยคำยืนยันข้อเท็จจริงหรือความเห็นล่วงหน้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการให้ถ้อยคำของพยาน (มาตรา ๖๔ - มาตรา ๖๕)

๕. หมวด ๔ การทำคำวินิจฉัยหรือคำสั่ง

๕.๑ กำหนดให้ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นองค์คณะทุกคนต้องทำความเห็นส่วนตัวเป็นหนังสือ พร้อมทั้งแถลงด้วยวาจาต่อที่ประชุม และให้ที่ประชุมปรึกษาหารือร่วมกันก่อนแล้ว จึงลงมติ ทั้งนี้ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญและความเห็นส่วนตัวของตุลาการศาลรัฐธรรมนูญทุกคน ให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่มีคำวินิจฉัย (มาตรา ๗๕) คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญให้ถือเสียงข้างมาก ในกรณีที่คะแนนเสียงเท่ากัน ให้ปรึกษาหารือกันจนกว่าจะได้ข้อยุติ (มาตรา ๗๖) ในกรณีที่คำวินิจฉัยหรือคำสั่งของศาลมีข้อผิดพลาดหรือผิดพลาดเล็กน้อย ศาลรัฐธรรมนูญ จะมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้องก็ได้ แต่จะต้องไม่เป็นการกลับหรือแก้ผลในคำวินิจฉัยหรือคำสั่งเดิม (มาตรา ๗๘)

๕.๒ กำหนดรายละเอียดที่ต้องปรากฏในคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ (มาตรา ๗๓) และในคำสั่งไม่รับคำร้องไว้พิจารณาวินิจฉัยหรือจำหน่ายคดี (มาตรา ๗๗)

๖. บทเฉพาะกาล

๖.๑ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับให้ประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งดำรงตำแหน่งหรือต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ บรรดาที่มีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญ ให้ยังคงอยู่ในตำแหน่งหรือยังคงอยู่ปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ตามที่กำหนด (มาตรา ๗๙)

๖.๒ กำหนดระยะเวลาให้องค์กรอิสระแต่งตั้งและส่งชื่อผู้แทนให้สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา เพื่อประกอบเป็นคณะกรรมการสรรหาตามมาตรา ๑๑ ภายใน ๒๐ วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ หากพ้นกำหนดดังกล่าวให้ถือว่าคณะกรรมการสรรหาประกอบด้วยกรรมการสรรหาเท่าที่มีอยู่แต่ไม่ตัดสิทธิองค์กรอิสระที่จะแต่งตั้งผู้แทนมาในภายหลังต่อไป และภายใน ๒๐ วันนับแต่วันพ้นจากระยะเวลาดังกล่าว ให้คณะกรรมการสรรหาพิจารณาและวินิจฉัยว่าประธานศาลรัฐธรรมนูญและตุลาการศาลรัฐธรรมนูญซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ผู้ใดขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามรัฐธรรมนูญหรือไม่ โดยให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่งตั้งแต่วันถัดจากวันที่คณะกรรมการสรรหามีคำวินิจฉัย ทั้งนี้ คำวินิจฉัย ของคณะกรรมการสรรหาให้เป็นที่สุด (มาตรา ๘๐) และกำหนดให้คณะกรรมการสรรหาดำเนินการสรรหาผู้สมควรได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งตุลาการศาลรัฐธรรมนูญตามจำนวนที่ยังว่างอยู่ภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่มิมีคำวินิจฉัยตามมาตรา ๘๐ (มาตรา ๘๑)

๖.๓ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับบรรดาข้อกำหนด ระเบียบ ประกาศ คำสั่ง หรือมติของศาลที่ออกตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ซึ่งใช้บังคับอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้มีผลใช้บังคับต่อไปเท่าที่ไม่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ หรือพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๘๒)

๖.๔ กำหนดบทบัญญัติเพื่อรองรับการดำเนินการไต่สวน หรือการดำเนินการอื่นใดตามหน้าที่และอำนาจของศาลรัฐธรรมนูญซึ่งดำเนินการก่อนวันที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ใช้บังคับ ให้ถือว่า

การนั้นเป็นการดำเนินการตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ ส่วนการดำเนินการต่อไปให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ (มาตรา ๘๓)

นางธิดารัตน์ อุ่นจันทร์ / จัดทำ